

# Strateginotat for økonomiplanperioden 2019-2022

## Innledning

Etter kommunens økonomiske planleggingssystem skal strateginotatet legges fram for kommunestyret i juni i året før kommende økonomiplanperiode.

Strateginotatet skal gi et overordnet bilde av de økonomiske rammene for kommunens drift og investeringer for perioden 2019 til 2022.

Utgangspunktet for strateginotat er gjeldende budsjett og økonomiplan for perioden 2018-2021, politiske vedtak samt kommuneproposisjon 2019 (Prp. 88S). Notatet tar opp eventuelle behov for endringer i forutsetningene som ble lagt til grunn for gjeldende økonomiplan, vedtatt av Kommunestyret i desember 2017.

I dette notatet vil rådmannen redegjøre kort for endringer som kan ha betydning for kommunens økonomiske planer generelt og for planleggingsrammene for 2019. Strateginotatet er dermed på mange måter å betrakte som første fase i det forestående budsjettarbeidet for perioden 2019 – 2022.

## Demografiske forhold i Inderøy kommune og utfordringer knyttet til dette

Vi legger til grunn at de demografiske forhold som er beskrevet i strateginotat for budsjett 2018 er fortsatt gjeldende. Som omtalt i dette notatet forventes det at Inderøy kommune vil å ha en lavere befolkningsvekst enn landet for øvrig. Det vil være en negativ vekst i den yngre del av befolkningen mens den eldre delen av befolkningen vil øke.

Denne utviklingen antas å bringe på bane nye utfordringer mht. personell, dimensjonering og organisering av kommunens tjenesteapparat. Endringen forventes også å påvirker nivået på kommunens frie inntekter.

## Satsningsområder i kommuneproposisjon 2019

### Frie inntekter 2019

I prognosen som rådmannen legger til grunn for det økonomiske opplegget for 2019, er det forutsatt realvekst i frie inntekter med 2,7 mrd. kroner. Rådmannen har i denne sammenhengen tatt utgangspunkt i KS sine prognoser knyttet til kommuneproposisjonen. Realveksten er i nedre del av intervallet staten oppgir for kommunene (2,6 - 3,2 mrd. kroner). Det forsiktige vekstanslaget må ses i sammenheng med at:

- regjeringen i kommuneproposisjonen viser til at det er usikkerhet knyttet til anslagene når det gjelder kommunesektorens merutgifter som følge av demografiske endringer. Regjeringen tallfester heller ikke direkte sitt anslag for demografiskompensasjon for 2019. Regjeringen viser imidlertid til oppdaterte beregninger for inneværende år der kostnadsveksten kommuner og fylkeskommuner som følge av demografiske endringer nå anslås til 1,7 mrd. kroner, og hvor 1,4 mrd. kroner belaster de frie inntektene.

- Veksten i kommuner og fylkeskommuners pensjonskostnader i 2019 anslås til 650 mill. kroner utover det som dekkes av den kommunale deflatoren, men presiserer samtidig at dette anslaget er beheftet med betydelig usikkerhet.

I fordelingen av anslaget mellom skatt og rammetilskudd for 2019 er det i kommuneproposisjonen lagt til grunn at skatteinntektene (inkl. eiendomsskatt) skal utgjøre omlag 40 pst av kommunens samlede inntekter. Prognosen som rådmannen legger til grunn bygger på denne forutsetningen.

Av realveksten for 2019 begrunnes 200 mill. kroner med opptrappingsplanen på rusfeltet og 100 mill. kroner med opptrappingsplan for habilitering og rehabilitering. Ut fra tidligere praksis må det forventes at beløpene vil bli fordelt til kommunene etter delkostnadsnøkkelene inntektssystemet.

I kommuneproposisjonen varsles følgende omlegginger fra 2019 som er tatt med i prognosen:

- Det legges opp til at kommunal betalingsplikt for utskrivningsklare pasienter fra 2019 også vil omfatte pasientgruppene i psykisk helsevern og tverrfaglig spesialisert behandling av rusavhengighet. Det vil overføres midler fra de regionale helseforetakene til kommunenes rammetilskudd i forbindelse med denne omleggingen. Regjeringen vil komme tilbake med endelig forslag i statsbudsjettet for 2019.
- Det varsles at det vil bli ytterligere innlemming i rammetilskuddet i 2019 av de øremerkede tilskuddene til boligsosialt arbeid og boligsosialt kompetansetilskudd.

### Satsinger i årene 2020 - 2022

Nasjonal norm for lærertetthet på skolenivå for 1.–10. trinn innføres fra 2018. Det er etablert en øremerket tilskuddsordning for finansiering av kommunenes merkostnader. Regjeringen varsler i kommuneproposisjonen at det øremerkede tilskuddet til lærernormen etter planen skal innlemmes i rammetilskuddet til kommunene fra 2020. Regjeringen legger videre til grunn at delkostnadsnøkkelene for grunnskole skal revideres for å ta høyde for de nye forskriftene om lærertetthet.

Kommunal- og moderniseringsdepartementet har foretatt en revisjon av distriktsindeksen. Dette gjøres alltid før Norge skal forhandle virkeområdene for regionalstøtte med ESA. Departementet legger opp til at dagens distriktsindeks (oppdatert med tall for 2017) videreføres ved fordeling av distriktstilskudd Sør-Norge og distriktstilskudd Nord-Norge også i 2019.

Departementet varsler at de vil videre vurdere innretningen på de regionalpolitiske tilskuddene i inntektssystemet nærmere, og at vurderingen primært vil ha fokus på bruken av distriktsindeksen ved fordeling av distriktstilskuddene i inntektssystemet. Departementet vil komme tilbake til dette i kommuneproposisjonen for 2020.

Det er innarbeidet en vekst med 300 mill. kroner til opptrappingsplanene for rus og habilitering/rehabilitering i 2020.

### Investeringstilskudd

I proposisjonen nevnes det at det blir viktig å få flere heldøgns omsorgsplasser for å møte den store økningen i antallet brukere som vil komme fram mot 2030. Av den grunn er deler av investeringsstilskuddet til heldøgns omsorgsplasser øremerket netto tilvekst fra 2017. Som følge av stor søknadsinngang til investeringsstilskuddet foreslås det i Prop. 85 S (2017–2018)

*Tilleggsbevilgninger og omprioriteringer i statsbudsjettet 2018, å øke tilsagnsrammen i 2018 tilsvarende om lag 700 plasser.*

I forbindelse med behandlingen av Dokument 8:7 (2017–2018), jf. Innst. 110 S (2017–2018), vedtok Stortinget å be regjeringen sørge for at investeringstilskuddet til sykehjem og heldøgns omsorgsboliger likebehandler nybygg og oppgradering og modernisering av eksisterende bygningsmasse. Regjeringen vil komme tilbake til oppfølgingen av anmodningsvedtaket i budsjettforslaget for 2019.

### Kommunereformen

I perioden 2014–2017 er totalt 119 kommuner vedtatt slått sammen til 47 nye kommuner. 5 av de nye kommunene trådte i kraft i 2017 og 2018, mens 109 kommuner nå gjennomfører sammenslåingsprosesser for å danne nye kommuner fra 2020. Det vil da være 356 kommuner i Norge. Etter at den første fasen med kommunereform nå er gjennomført, varsler regjeringen at arbeidet med kommunesammenslåinger skal fortsette, uten at det legges opp til et reformarbeid med konkrete virkemidler.

I proposisjonen henvises det imidlertid til fylkesmennene som i sine årsrapporter skriver at arbeidet med kommunereform må fortsette, og at det er ønskelig med flere sammenslåinger. I proposisjonen varsler departementet at de vil følge opp vedtak fra kommuner om frivillig sammenslåing ved å legge til rette for vedtak av Kongen i statsråd, i tråd med reglene i inndelingslova. På bakgrunn av anmodningsvedtaket vil det derfor ikke være grunnlag for å legge fram saker om sammenslåing av kommuner for Stortinget i denne perioden.

Dette innebærer at det i denne stortingsperioden heller ikke vil være nødvendig å fastsette bestemte frister for prosesser og vedtak fra kommuner om sammenslåing. Departementet vil derfor i videreføringen av kommunereformen ikke legge opp til noe samlet reformløp slik det var i perioden 2013–2017.

### Rådmannens vurderinger

Etter rådmannens vurdering inneholder ikke kommuneproposisjonen for 2019 de store endringene i forhold til 2018. Satsningsområdene innenfor psykisk helse og rus er å betrakte som en oppfølging av de prioriteringer som er gjort i tidligere statsbudsjett. Dessuten varsles det om en konsekvensjustering i forbindelse med innføring av bemannings-, lærer-, og pedagognorm i henholdsvis skole og barnehage.

Videre vil rådmannen fremheve usikkerheten knyttet til kommunereformen. Proposisjonen antyder at det ikke blir lagt opp til et reformløp som i perioden 2013 – 2017, samtidig som at det nevnes at reformen følges opp videre. Proposisjonen beskriver kun de økonomiske virkemidler for kommuner som har vedtatt en sammenslåing. For kommuner som Inderøy som har tatt et bevisst valg om å stå for seg selv som egen kommune, er det vanskelig å forutse om, og i så fall hvilke konsekvenser en videreføring av reformen vil ha.

Videre nevner rådmannen usikkerheten knyttet til de varslede endringer knyttet til investeringstilskudd for heldøgns omsorgsplasser. Regjeringen vil komme tilbake til hvordan anmodningsvedtaket i Stortinget vil bli fulgt opp. Som kjent er det i Inderøy kommune påbegynt et større utviklingsprosjekt innen helse- og omsorgssektoren som blant annet vil resultere i større utbyggingsprosjekter i både Straumen og Mosvik. I utgangspunktet er det lagt opp til et forholdsvis stram tempoplan i dette arbeidet, blant annet for å sikre mest mulig investeringstilskudd. Den

usikkerheten om hvordan anmodningsvedtaket vil bli fulgt opp, fører til at vi må holde fast ved den opprinnelige tempoplanen, siden det fortsatt er en viss risiko for at investeringstilskuddet vil bli gjort gjeldende kun for netto tilvekst av heldøgns omsorgsplasser.

Rådmannen betrakter det som positiv at de varslede endringer i distriktsindeksen utsettes. Konsekvenser av de varslede endringene i distriktsindeksen lå på et potensielt inntektsstap på 6,8 mill. kroner for Inderøy kommune. Rådmannen legger imidlertid merke til at man vil komme tilbake til dette i forbindelse med kommuneproposisjon for 2020 og i denne sammenheng er det viktig å følge med hvilke konsekvenser dette kan ha for kommunens rammetilskudd.

### Kommunens økonomiske status pr. i dag

I opprinnelig driftsbudsjett for 2018 er det lagt til grunn frie inntekter - rammetilskudd og skatteinntekter - på totalt kr 396,9 mill. kroner. I tillegg er det budsjettet med eiendomsskatt på 16,1 mill kroner. Samlede frie disponible inntekter utgjør iht. opprinnelig budsjett 2018 415,7 mill kroner. Driftsbudsjett for 2018 er tilpasset dette inntektsnivået.

Revidert nasjonalbudsjett for 2018 angir et inntektsnivå som er 2,3 mill. kroner lavere enn budsjettet. Det vil si mindreinntekt på 2,3 mill. for 2018 som rådmannen må finne inndeckning for. I denne sammenheng henvises det også til egen sak om økonomirapport pr. mai 2018.

Prognose for driften av virksomhetene angir merutgifter på ca. kr 1,3 mill. kroner i 2018. Denne merutgiften er primært knyttet til oppvekstområdet.

I sak om økonomirapport pr. mai 2018 foreslår rådmannen delvis inndeckning av dette overforbruket gjennom merinntekter på sentraladministrasjonen. Det presiseres imidlertid at dette er et tiltak som kun kan gjøres gjeldende for 2018. I forbindelse med budsjettarbeidet for 2019, må man med andre ord fortsatt ta utgangspunkt i at driftsnivået i 2018 er for høyt.

I vurderingen av handlingsrommet for 2019 må derfor prognose for frie inntekter for 2019 sammenholdes med de faktiske utgiftsnivået i 2018.

### Rammer i økonomiplan 2019-2022

Driftsbudsjettet spesifiseres i følgende grupper:

- Frie disponible inntekter
- Fellesutgifter og –inntekter
- Finansutgifter
- Drift av virksomhetene

### Frie inntekter 2019-2022

Prognose for frie inntekter i planperioden 2019-2022 viser inntekter på nivå med 2018, men med en dreining til lavere rammetilskudd og høyere skatteinntekter. I prognosen er det tatt utgangspunkt i en 0-vekst i antall innbyggere i Inderøy kommune (6780 innbyggere).

For 2019 utgjør frie inntekter kr 398 066. Sammenholdt med kostnadsnivå i 2018 som tar utgangspunkt i budsjetterte frie inntekter på 396,9 mill kroner, er det en nominell vekst på knapt 1,2 mill. kroner.

I økonomirapport pr mai varsles det om et merforbruk på omlag 1,3 mill kroner i virksomhetene. Som nevnt har rådmannen foreslått tiltak av midlertidig karakter som bl.a. engangsinntekter og utsatt iverksettelse av tiltak. Tiltakene kan derfor ikke videreføres i 2019.

Nominell vekst er gjengitt i tabellen nedenfor.

| <b>Nominell vekst fra 2018 til 2019</b> | <b>Beløp</b> |  |
|-----------------------------------------|--------------|--|
| Frie inntekter 2019                     | 398 066      |  |
| Budsjetterte frie inntekter 2018        | 396 908      |  |
| <b>Nominell vekst</b>                   | <b>1 158</b> |  |
| Prognose for merutgifter 2018           | -1300        |  |
| <b>Korrigert nominell vekst</b>         | <b>-142</b>  |  |
|                                         |              |  |

Tabell: nominell vekst fra 2018 til 2019

Ovenstående tabell viser at vi, med utgangspunkt i prognosen for de frie inntekter i 2019 og kommunens høye driftsnivå har en negativ vekst. I budsjettarbeid for 2019 må man finne kompenserende tiltak for denne negative veksten, samtidig som at man må finne rom for lønns- og prisvekst og andre volumøkninger i kommunens tjenesteproduksjon.

## Fellesutgifter

Fellesutgifter omfatter følgende komponenter:

- Lønnsoppgjør
- Pensjon
- Tap på fordringer
- Utgifter ved innføring av generell eiendomsskatt
- Inntekter fra salg av konsesjonskraft
- Inntekter fra selvkost vann og avløp

I sammenheng med strateginotatet ønsker rådmannen å rette hovedfokuset primært på kostnader knyttet til lønnsoppgjør og pensjon

## Lønnsoppgjør 2019

I strateginotatet er lønnsreserve som skal dekke lønnsoppgjør 2019 og helårsvirkning av lønnsoppgjør 2018 lagt inn. Det er anslått en økning i lønnsutgiftene fra 2018 til 2019 på omlag 9 mill kroner.

Rådmannen har lagt til grunn samme forutsetninger for lønnsoppgjør 2019 som for lønnsoppgjøret for 2018. Det vil si 2,8% fra 1.5.19

## Prisvekst

I strateginotatet har rådmannen lagt inn konsekvenser av en antatt prisvekst på 1% i forhold til budsjetterte kjøp av varer og tjenester i 2018, totalt 142 mill kroner. Prisveksten vil utgjør omlag 1,4 mill kroner.

## Pensjon

Ved budsjettering av pensjon legges prognoser fra aktuar til grunn. Gjeldende økonomiplan viser økende pensjonsutgifter i perioden 2018-2021 og legges til grunn for økonomiplan 2019-2022.

Opptappingen av pensjon fra 2018 til 2019 medfører en økt utgift på omlag 2,5 mill kroner.

## Avdrag på lån

Rådmannen legger til grunn nedbetalingsplan på lån i gjeldende økonomiplan. Dette vil si at avdragene i 2019 ligger vel 3 mill. kroner over minimumsnivå. Det må imidlertid nevnes at minimum avdragsnivå i stor grad avhenger av årets avskrivninger og investeringsnivå. Anslag på minimumsavdraget og dermed differansen fra budsjetterte avdrag, er derfor beheftet med risiko.

## Rentenivå

I budsjett for 2018 er det for ordinære renteutgifter lagt til grunn et rentenivå på 1,8 %. Norges Bank har signalisert større sannsynlighet for renteoppgang i løpet av høsten 2018.

I strateginotatet er det for 2019 lagt til grunn en rentenivå på 1,9 % som er prognosen for 3 måneders nibor ved utgangen av 2019 iht. Kommunalbanken.

Økning i rentenivå på vel 0,1 % anslås til 800 000 kroner i 2019.

I tillegg vil man måtte ta høyde for diverse endrete behov i tjenesteproduksjon i de ulike driftsenhetene. Det er på det nåværende tidspunkt ikke kartlagt konkret hva disse behovene er. I den videre budsjettprosessen vil rådmannen ha et større fokus på dette, og han vil kunne legge fram et

foreløpig utfordringsbildet i utvidet formannskapsmøte den 6. juni, samt når strateginotatet realitetsbehandles i formannskapet den 15. juni.

Oppsummert kan det økonomiske utfordringsbildet framstilles på følgende måte:

|                                                              | Forutsetninger                                 | Beløp          |
|--------------------------------------------------------------|------------------------------------------------|----------------|
| Negativ nominell vekst i frie inntekter og driftsnivå i 2018 | Jf. tabell over                                | -142           |
| Prisvekst                                                    | 1 % av kjøp av varer og tjenester              | -1 400         |
| Lønnsvekst                                                   | 2,8 % fra 1.5.                                 | -9 100         |
| Pensjonsutgifter                                             | Fra gjeldende økonomiplan                      | -2 486         |
| Finansutgifter                                               | Iht. gjeldende økonomiplan<br>Renteøkning 0,1% | -3 310<br>-800 |
| Andre volumendringer innen drift                             | Fortsatt uavklart – vil bli gitt i møte        |                |
| <b>Sum utfordringsbilde pr mai 2018</b>                      |                                                | <b>-17 238</b> |

## Mulige virkemidler

### Pågående utredninger og effektiviseringsprosjekter

I økonomiplan 2018-2021 er det lagt inn flere omstillings- og utviklingsarbeid.

- Omstilling innen helse, omsorg og sosial med bygging av helsehus
- Diginn
- Sykefraværprosjekt med formål å redusere sykefravær.

I tillegg pågår utredning av struktur innen oppvekst

### Oppvekstutredningen

Framdriftsplanen for oppvekstutredningen tilsier at man i august 2018 kan presentere en foreløpig rapport til politikken. Endelig rapport kommer i løpet av september og høring i september - oktober. Utredning er planlagt ferdigstilt for politisk behandling i oktober - november 2018. Med dette er det en åpning for at vedtak i saken kan vektlegges i budsjett for 2019 og, ikke minst, i planperioden 2019-2022.

Slik rådmannen ser det per dato, er det lite sannsynlig at kommunen kan ta ut en betydelig økonomisk gevinst i 2019. Det vil blant annet avhenge av hva det endelige vedtaket i saken vedrørende struktur og organisering blir - og hvor raskt man ønsker å effektivisere tiltak på kortere og lengre sikt.

Målsettingen må være, etter rådmannens vurdering, at man i planperioden ser effekter, økonomisk og kvalitativt, innenfor skole- og barnehageområdet.

### Helseutredningen

Inderøy kommune har igjennom helseutredningen pekt på behov for å planlegge for store endringer i fremtidens helse - og omsorgstjenester. Insitamentet for endringer ligger i at dagens tjenestetilbud/innretting ikke vil være bærekraftig i framtiden, og de kommende helseutfordringene

kan ikke løses gjennom bare å øke dagens aktivitet, herunder flere institusjonsplasser eller gjennom å skaffe mer fagpersonell.

Tjenestene vil måtte se annerledes ut i framtiden. Arbeidsmetodene må endres for å få til de gode løsningene, der aktiv omsorg, egenmestring og hverdagsrehabilitering blir helt sentralt innenfor samtlige tjenesteområder. Omleggingen skal først og fremst bidra til at brukere av tjenestene får bedre muligheter til å mestre egen hverdag til tross for sykdom, problemer eller funksjonsnedsettelse.

Helse er mer enn fravær av sykdom og plager. Det handler om å mestre eget liv med de muligheter og begrensninger som finnes. Kommunen ønsker å sikre en helse - og omsorgstjeneste som bidrar til at innbyggerne får mulighet til å leve et aktivt og mest mulig selvstendig liv til tross for sykdom og funksjonstap. Det innebærer at tjenestene må organiseres slik at de støtter opp under og utløser alle de ressursene som brukeren selv har.

Arbeidet med å implementere de tilrådsninger helseutredningen har pekt på er igangsatt og det har bidratt til å dempe de økonomiske utfordringer i inneværende år. Det må påregnes kontinuerlig arbeid med å endre tjenesteinnretningen i de kommende år.

Brukerens nære nettverk er et viktig ledd mellom brukeren og det offentlige helsevesenet som har viktig kunnskap og er en viktig ressurs. Det må utvikles nye former for pårørendeinvolvering og engasjement fra frivillige og brukerorganisasjoner. Ikke minst må kommunen forberede innbyggerne i Inderøy til å ta mer ansvar for egen helse. Pasientenes behov skal stå i sentrum for endringer og utvikling i helse - og omsorgstjenesten.

Det vil kreves betydelige endringer for å oppnå dette. De kommunale tjenestene er grunnmuren i helse - og omsorgstjenesten til befolkningen. Konsekvensen av Samhandlingsformen har medført større ansvar for å sørge for nødvendige helse - og omsorgstjenester til befolkningen. I framtida vil en større andel av tjenestene leveres i kommunene. Det er viktig at kommunene blir satt i stand til å oppfylle reformens intensjoner om mer forebygging og tidlig innsats, koordinerte og helhetlige pasientforløp

Helse- og omsorgsutfordringene vil medføre et behov for å styrke alle deler av tjenesten og vil stille enda større krav til samhandling. Den store økningen i antall eldre, og endring i tjenestebehovet generelt, kan ikke møtes med å gjøre mer av det samme. Det er behov for å tenke nytt og iverksette flere tiltak som støtter den enkeltes evne til å mestre sin hverdag og dermed bli boende lengre i eget hjem. Dette vil være mulig gjennom forebygging, tidlig innsats og styrking av tjenester som bidrar til å skape trygghet for den enkelte og som styrker den enkeltes evne til å mestre dagliglivets helseutfordringer.

Omlegging til mer forebyggende innsats krever en bevisst og helhetlig bruk av ressurser og virkemidler. Endringene representerer et paradigmeskifte fra mer passiv omsorg til at brukerne er aktive deltakere i egen hverdag. I framtida skal tjenestene utvikles sammen med brukere og pårørende. Brukerne må få større innflytelse over egen hverdag. Det betyr at den enkeltes ressurser må aktiveres i større grad enn tidligere. Det grunnleggende premisset i helsetjeneste er «hva som er viktig for den enkelte».

Omlegging av helse- og omsorgstjeneste vil forandre økt ressurstilgang. Gevinsten i omleggingen vil ligge i at det vil dempe behovet for vekst på hele helse- og omsorgsområdet.



## Diginn

Inn-Trøndelagskommunene Steinkjer, Inderøy, Snåsa og Verran er i ferd med å gjennomføre prosjektet DigInn sammen. Bakgrunnen for prosjektet er sammenslåingsprosessen mellom Steinkjer og Verran, og Snåsa sin interesse for å tilslutte seg IKT-samarbeidet sammen med de øvrige kommunene. Kommunene har ved hjelp av ekstern bistand fra PA Consulting gjennomført en kartlegging av sine IKT-løsninger, plan for digitale konsekvenser av kommunesammenslåingen og Snåsas tilslutning til samarbeidet, samt eventuelle konsekvenser for Inderøy kommune. I rapporten fra PA foreslås det også sektorvise målbilder som er felles for kommunene, sammen med forslag til visjon, ambisjoner, organisering og finansiering av digitaliseringsarbeidet.

Forankring og medvirkning har vært i sterkt fokus. Det har vært en bred involvering av ledere og ansatte gjennom deltakelse i workshops og intervju. Det har også vært gjennomført flere intervju av innbyggere som har mottatt kommunale tjenester. Rådmannskollegiet utgjør, sammen med tillitsvalgte, styringsgruppa for prosjektet. Kommunene har også etablert en felles arbeidsgruppe som nå jobber med hvordan kommunene best kan følge opp anbefalingene. Man innhenter erfaringer fra andre kommuner og kommunesamarbeid som har vært gjennom lignende prosesser tidligere.

En klar konklusjon er at kommunene har behov for et betydelig digitaliseringsløft, og at det er fordelaktig at kommunene samarbeider om å få realisert målbildene i rapporten. Dette for blant annet kunne realisere en gevinstrealisering innen flere sektorer.

Rådmannen vil komme tilbake til de budsjettmessige konsekvenser av DigInn-prosjektet og digitaliseringsløftet i budsjett- og økonomiplanprosessen. Det vil også bli presentert en politisk sak med anbefalinger om hvordan kommunene skal organisere sitt digitaliseringsarbeid.

## Andre virkemidler

### Reduksjon av minimumsnivå for avdrag

I inneværende økonomiplanen er det for 2019 budsjettet med 33,5 mill. kroner i avdrag. Anslått minimumsavdrag utgjør 30 mill. kroner. Budsjettet for 2019 kan legges på nivå med anslått minimumsavdrag, selv om dette vil innebære noe risiko. Økonomisk effekt i 2019 utgjør 3 mill kroner.

Reduserte avdrag vil medføre noe økte renteutgifter og økt renterisiko.

### Økning i promillesats for eiendomsskatt på boliger

I rådmannens strateginotat er det lagt inn eiendomsskatt på nivå med 2018 dvs. 2 promille på boliger og 3 promille for næring. Forslaget omfatter en nedtrapping på beskatning av produksjonsutstyr for verker og bruk over 7 år.

En økning av eiendomsskatt på boliger fra 2 til 3 promille vil gi merinntekt på 6,4 mill. kroner. Inderøy kommune har som nevnt innført eiendomsskatt på boliger og fritidseiendommer pr. 2018. Som forventet har dette medført en god del negative reaksjoner og rådmannen har også fått politiske styringssignaler om at promillesatsen på eiendomsskatt må holdes så lav som mulig.

Rådmannen mener imidlertid at eiendomsskattenivået må ses i sammenheng med det totale avgiftsnivået i kommunen. Dette vil gi oss et sammenligningsgrunnlag med det totale avgiftsnivået i kommunene rundt oss. Derfor har rådmannen vurdert den totale avgiftsbelastningen på kommunale

avgifter for vann, avløp og renovasjon samt eiendomsskatt på boliger i forhold til nabokommunene Steinkjer Verdal og Levanger.

Sammenligningen vil bli påvirket av mange variabler, men i det følgende har rådmannen forsøkt å skissere et eksempel som kan være illustrativ for en gjennomsnitts enebolig i kommunen. Her er det tatt utgangspunkt i en husstand hvor boligen er på 150 kvm. Boligen er taksert til 2,5 mill kroner. Husstanden bruker 240 kubikk vann og 240 l renovasjon. Gebyrene er hentet fra kommunenes gebyrregulativ for 2018. For Inderøy er det lagt til grunn 3 promille på boliger som er beskrevet som tiltak i strateginotatet.

|                                | Inderøy | Steinkjer | Levanger | Verdal |
|--------------------------------|---------|-----------|----------|--------|
| Eiendomsskatt bolig i promille | 3       | 4,25      | 3,5      | 4      |
| Totale kommunale avgifter      | 22 379  | 23 619    | 23 471   | 25 116 |
| Avvik fra nivå i Inderøy       |         | 1 241     | 1 092    | 2 735  |

Som beregningen viser vil Inderøy kommune med eiendomsskatt på bolig på 3 promille fortsatt ligge under det samlede avgiftsnivået i nabokommunene. Det må imidlertid igjen understrekes at dette må betraktes som et eksempel og det er mange variabler som vil kunne påvirke det totale avgiftsnivået. Likevel mener rådmannen at dette illustrerer at en økning av promillesatsen ikke nødvendigvis vil gi innbyggere en høyere total avgiftsbelastning, sammenlignet med kommunene rundt oss.

#### Oppsummering av utfordringsbildet og videre arbeid

Strateginotat viser et utfordringsbilde på om lag 6 mill. kroner etter at ovennevnte tiltak som pr dato kan tallfestes, er hensyntatt.

Følgende tabell viser dette:

| Korrigert utfordringsbilde                   | Beløp         |
|----------------------------------------------|---------------|
| Utfordringsbilde                             | -17 238       |
| Tiltak:                                      |               |
| Reduksjon av avdrag til minimum              | 3 500         |
| Økning av eiendomsskatt fra 2 til 3 promille | 6 413         |
| Ikke kompensasjon for prisvekst              | 1 400         |
| <b>Netto utfordringsbilde</b>                | <b>-5 925</b> |
|                                              |               |

Rådmannen ser nødvendigheten av at ovennevnte tiltak legges til grunn for det videre arbeid med budsjett og økonomiplan. Rådmannen vil i den videre prosessen ha et generelt fokus på effektiviseringstiltak og arbeide med å finne ytterligere effektiviseringstiltak for å balanse i driften.

Rådmannen vil påpeke at tiltaket om å redusere avdrag til minimumsavdrag står i motsetning til målsettingen om lavere gjeldsgrad. Det er likevel viktig at kommunens langsiktige målsetting opprettholdes. Dette for å kunne opprettholde målsetting om å få en bærekraftig kommuneøkonomi.

I det videre er det viktig å presisere at rådmannen ikke kommer til å legge opp til bruk av disposisjonsfond

## Investeringsrammer 2019- 2022

I strateginotatet legger vi til grunn investeringsnivå som er vedtatt i gjeldende økonomiplan. Investeringene i 2017 og 2020 utgjør vel 17 mill kroner og er i hovedsak knyttet til kommunalteknikk og vann og avløp. I gjeldende økonomiplan er investeringer i nytt helsehus lagt inn fra 2021.

På nåværende tidspunkt ser rådmannen at Diginn kan medføre behov for økte investeringer. Rådmannen vil komme tilbake til forslag til investeringsrammer for kommende planperioden

## Konklusjon

Ovenstående viser at budsjettarbeid for kommende økonomiplanperioden vil bli krevende. Strateginotatet skisserer et utfordringsbilde på ca. 6 mill. kroner, samtidig som at man ennå ikke har innarbeidet behov for volumendringer innen kommunens tjenesteproduksjon. Både strateginotatet og regnskapsrapport pr. mai 2018 viser imidlertid et for høyt driftsnivå – noe som indikerer at det vil bli utfordrende å få på plass et budsjett i balanse.

Videre viser strateginotatet at vi sannsynligvis vil måtte gå på akkord med de generelle prinsipper for god økonomistyring i kommunen. Dette i form av at vi styrer mot å redusere avdragsnivået til et minimum; noe som vil medføre fortsatt høy gjeldsgrad, samt at det vil bli lite sannsynlig at vi klarer å budsjettere med et netto driftsresultat på 2% av brutto inntektsnivå. Som angitt vil rådmannen unngå i det lengste å bruke disposisjonsfond for å balansere budsjettet.

Samtidig må det også nevnes at det er satt i gang stor omstillingsprosesser som på sikt vil kunne føre til en mer kostnadseffektiv tjenesteproduksjon, men som det framkommer vil det være vanskelig å forskuttere eventuelle økonomiske gevinster på det nåværende tidspunkt.

Det er med god grunn av Inn-Trøndelags digitaliseringsprosjekt Diginn nevnes særskilt i strateginotatet. Det finnes gode praksiseksempler på at omfattende digitaliseringssatsinger har ført til mer effektiv tjenesteproduksjon og vi er nødt til å utfordre handlingsrommet i denne sammenheng.

I forbindelse med budsjett 2018 har rådmannen varslet en satsning på et sykefraværsprosjekt. I denne sammenheng ble det satt i gang en rekrutteringsprosess. Dessverre har vi ikke lyktes med å få rekruttert en prosjektleder som har den ønskede erfaring og kompetanse. Derfor må vi undersøke alternative virkemidler, for eksempel med hjelp av kommunens bedriftshelsetjeneste. Dette vil bli fulgt opp videre av rådmannen i 2018, og man vil komme tilbake til dette i løpet av den forestående budsjettprosessen, siden rådmannen fortsatt mener dette er en viktig satsning for å få ned sykefraværet.

Den videre budsjettprosessen skal blant annet bestå av et budsjettseminar med et utvidet formannskap, hvor man skal gå nærmere inn i de ulike utfordringsbilder i kommunens driftsenheter. Videre vil budsjettprosessen inneholde en tett involvering av enhetsledernivået. Formannskapet vil bli holdt fortløpende orientert om progresjonen i arbeidet. Det er planlagt at rådmannens forslag til budsjett og økonomiplan for perioden 2019 – 2022 blir lagt fram for formannskapet den 21. november, med endelig behandling i kommunestyret den 10. desember.